วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม

ของ

ประภาศิริ

พิมพ์ในงานปลงศพ

นายหลี เสฐียรโกเศศ

๒๔๗๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์

พระนคร

ปรารภ

หนังสือ "วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม" นี้ ผู้เรียบเรียง ได้เก็บความมาจากหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมไว้ อันที่จริงผู้เรียบเรียงยังไม่ต้องการจะให้พิมพ์ เพราะการสืบค้นเรื่องราวทางด้านนี้ยังบกพร่องอยู่มาก ถ้าด่วนพิมพ์ขึ้น ก็จะมีที่ผิดพลาดและบกพร่องไม่สมกับที่ตั้งใจไว้ แต่ข้าพเจ้าเห็นตรงกันข้าม โดยมาคิดเห็นว่า ถ้าจะปล่อยให้รวบรวมเรื่อยไป ก็คงไม่มีวันสิ้นสุด ในที่สุดก็ไม่ได้พิมพ์ เพราะคงจะเห็นข้อบกพร่องอยู่ร่ำไป ถ้าได้รวบรวมและจัดพิมพ์ขึ้นเสียสักครั้งหนึ่ง ให้ถือเสมือนว่าเป็นต้นร่างไว้ที ก็ยังจะดีกว่า เพราะผู้ที่ใฝ่ใจในความรู้เรื่องนี้ จะได้ใช้เป็นประโยชน์สอบค้นเรื่องเดิมของชาติให้กว้างขวางออกไปได้บ้าง ผู้เรียบเรียงนี้ ไม่อยากขัดอัธยาศัยข้าพเจ้า ก็ตกลงยอมให้หนังสือเรื่องนี้ได้พิมพ์ขึ้นเป็นพิเศษ ในงานฌาปนกิจศพบิดาข้าพเจ้า เพราะฉะนั้นการเรียบเรียงเรื่องจากหัวข้อที่รวบรวมไว้ จึงเป็นการเร่งร้อนเพื่อให้ทันงาน น่าจะมีข้อบกพร่องบ้าง ซึ่งต้องเกิดจากความผิดของข้าพเจ้ามากกว่าของผู้เรียบเรียง เพราะไปบังคับให้เรียบเรียงเป็นการเร่งร้อน ไม่มีเวลาสอบสวนทวนพยานได้ถ้วนถี่ หวังว่าข้อนี้คงจะได้รับอภัย.

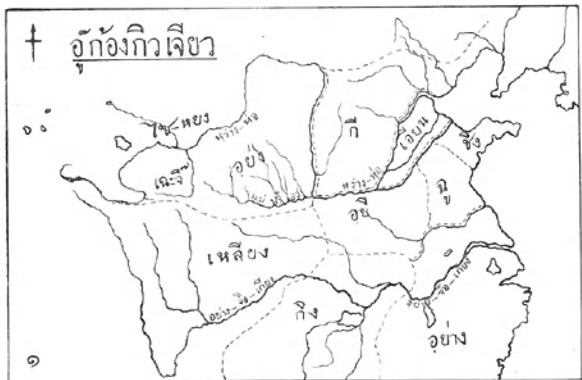
เสฐียรโกเศศ

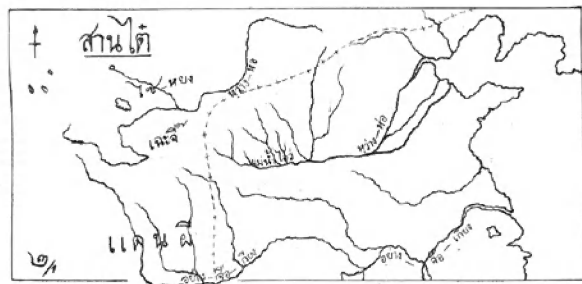
วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๘

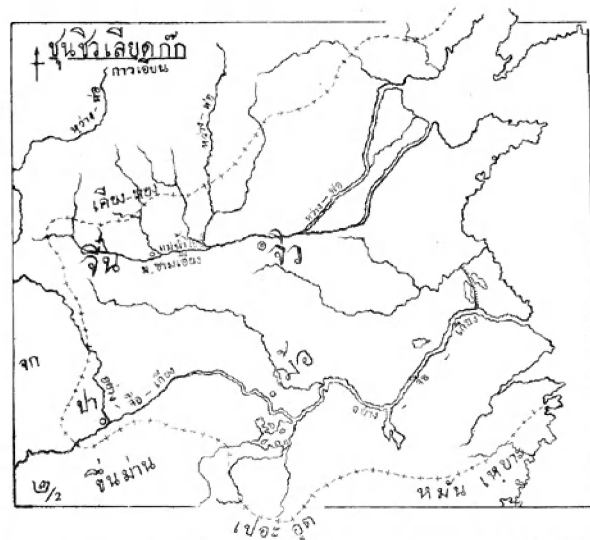
สารบาญเรื่อง

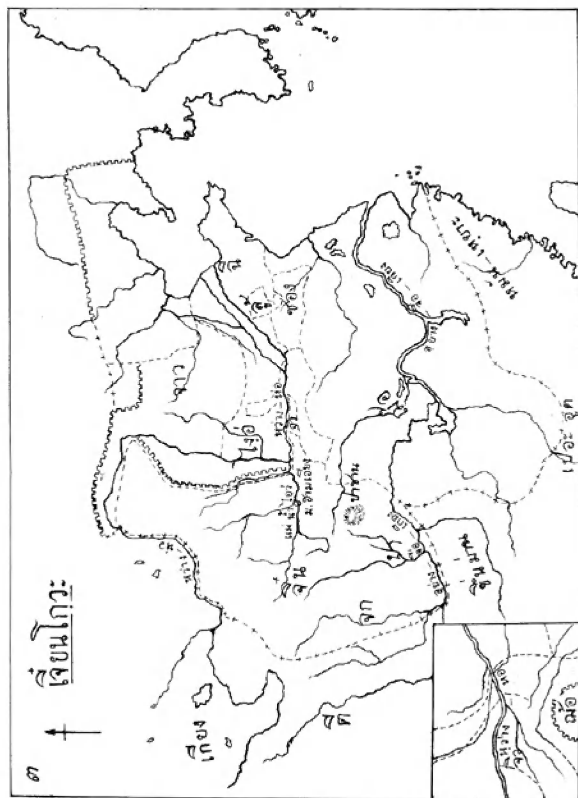
๗. บัญชีคำ น่า ๓๓

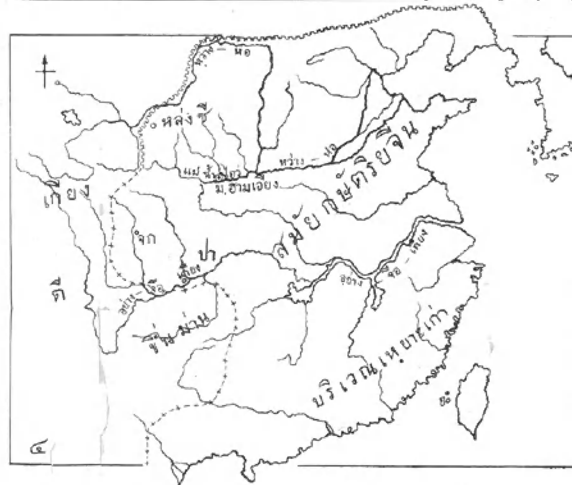
แผนที่-วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม

ต้นบท

เมื่อยามว่างงาน ข้าพเจ้ารวบรวมความเห็นของท่านนักประวัติศาสตร์ ซึ่งกล่าวด้วยเรื่องเมืองไทมาพิเคราะห์ เพื่อยังความเพลิดเพลินให้บังเกิด แล้วก็จดจำลงไว้เท่าที่พบและสามารถจะพิเคราะห์ได้ กลายเป็นหนังสือเล่มนี้ จึงให้ชื่อว่า 'วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม' แนววิเคราะห์ดำเนินไปตามความในบทนำและดำเนินความคิดไปตามบทวิเคราะห์ ซึ่งมีในหนังสือเล่มนี้ โดยมุ่งใคร่รู้ว่า ชาติไทมาจากไหน จากจีนหรือตรงจากมงคลหรืออย่างไร.

ส่วนที่รู้แน่แท้นั้น คือไทสยามเป็นส่วนหนึ่งของไทที่เลื่อนภูมิลำเนามาตามสายลำน้ำโขง แล้วมายึดที่รวมต้นน้ำเจ้าพระยาภายหลังจึงมีอำนาจเป็นเจ้าเป็นใหญ่ในดินแดนตลอดถึงอ่าวทะเลได้ชื่อว่าประเทศสยาม นอกจากไทที่มีในประเทศสยาม ยังมีไทส่วนมากอยู่ทิศเหนือของประเทศขึ้นไปอีก และในประเทศจีนบัดนี้ก็ยังมีไทอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะรู้กันแน่ว่า มณฑลยุนนานของจีนบัดนี้เดิมเป็นดินแดน และธานีของไทมาแต่ก่อน.

เท่าที่ทราบแล้ว ยังไม่ทำให้รู้ว่าจีนกับไทเป็นมงคลสาขาเดียวกัน หรือต่างสาขากัน หรืออย่างไร ท่านนักประวัติศาสตร์

กล่าวให้แนวความคิดไว้แต่เพียงว่า เหนือมณฑลยุนนานขึ้นไป มีนครลุง นครปา เคยเป็นธานีของไทมาแต่ครั้ง ๖,๐๐๐ ปีก่อนโพ้น และประชาราษฎร์มีนาม 'อ้ายลาว หรือมุง'

สำหรับเรื่องนครลุง นครปา ที่ว่าเป็นธานีของไทมานั้น โปรดดูบทวิเคราะห์ ง. ในหนังสือเล่มนี้ หากจะมีธานีทั้งสองนี้จริง ก็ยังตกอยู่ในฐานเคลือบแคลง เพราะข้อรับรองที่เป็นหลักยืนยันมีกล่าวเพียงว่า ประชาราษฎรของสองนครนั้นมีนาม 'อ้ายลาว หรือมุง' เท่านั้น ทั้งหลักยืนยันนี้ไปมีปรากฏในตำนานน่านเจ้า ฝ่ายเบื้องหรดีของตาลีฟูยุนนาน ซึ่งห่างไกลกันทั้งกาลและเทศะ.

ในเรื่องไทกับจีนเป็นมงคลสาขาเดียวกันหรือไม่ ข้อนี้พึ่งท่านนักประวัติศาสตร์อธิบาย ได้ความน้อยนัก โปรดดูบทวิเคราะห์ ค. เรื่องแม่น้ำไอ่ว และเมืองจีน. ถ้าจีนมาจากทะเลสาปคัสเปี้ยนภายหลัง ๑,๐๐๐ ปี คือ จากเวลาที่ไทได้ตั้งหลักฐานลงณต้นลุ่มน้ำเหลือง และต้นลุ่มน้ำอย่างจื่อฉะนั้นแล้ว อาการที่จีนเข้าไปตั้งณลุ่มน้ำไอ่ว จีนจักต้องเสียดแซกผ่าพวกไทเข้าไปอยู่ในระหว่างท่ามกลางไท คือ ระหว่างนครลุงกับนครปา" ซึ่งไม่น่าปลงใจตาม เป็นเคลือบแคลงประการที่ ๑.

---

๑ ดูบทวิเคราะห์ ข. แผนที่พระเจ้ายู่เต้ ๆ เมื่อ ๓,๒๐๐ ปีเศษก่อนพุทธกาล เมืองหลวงของจีนอยู่ที่ปักกิ่ง หรือไปปิ่งเดียวนี้

อนึ่ง ถ้าหากพวกที่อยู่ณลุ่มน้ำไอวมิใช่จีนไซร้ จีนอ้องเจ้าแคว้นดินแดนบริเวณนั้น ได้เป็นจีนซีฮ่องเต้เจ้าแผ่นดินประเทศจีนในระหว่าง พ.ศ. ๒๘๘ - ๓๓๖ คือใคร ? จักต้องว่า เป็นเจ้าไท เพราะท่านผู้นี้เป็นเจ้าผู้ครองดินแดนแคว้นของไทมาก่อน ถ้าจีนซีฮ่องเต้เป็นไทไซร้ จักต้องว่าไทได้เคยเป็นกษัตริย์จีนในสมัยนั้น ซึ่งเป็นที่ไม่แน่ใจ เป็นเคลือบแคลงประการที่ ๒.

เรื่องนาม 'ไท' มีคำอธิบายของท่านนักประวัติศาสตร์หลายท่าน แต่พึงดูยังไม่ลงความเห็นเด็ดขาด จึ่งลองค้นดูทางจีน ว่าจีนจะรู้จักชนชาติอันมีนาม 'ไท' เมื่อใดหรือไม่ เท่าที่ค้นได้ๆ ความว่า จีนรู้จักชาติต่าง ๆ ที่อยู่นอกแดนฝ่ายทิศตะวันตก คือ เกียง, ตี๋, ปา, จก, ม่าน, โท้, ใน ๖ คำนี้ 'ตี๋' เป็นคำที่มีเสียงใกล้ 'ไท' เพราะจีนฝ่ายใต้อ่านออกเสียง 'ไต, หรือไต๋.' และไม่ได้ความว่าจีนรู้จักชนที่มีนามเป็นชาติ 'ไท.' แม้ประเทศน่านเจ้าที่จีนรู้จักมานมนาน ก็รู้จักในนาม ม่าน ง.อ้าย-ลาว หารู้จักในนาม 'ไท' ไม่ [แต่มีเรื่องปรากฏในตำนานน่านเจ้าว่า ระหว่าง พ.ศ. ๑๑๖๑ - ๑๓๗๐ เจ้าตระกูลเมืองได้เป็นใหญ่ในน่านเจ้าจีนเรียก 'ไท-เมือง-โกวะ[๑]' แปลโดยไวยากรณ์ว่า

---

๑. 大蒙國 คำ 大 จีนครั้งกระโน้นอ่านออกเสียง 'ไท' เดี๋ยวนี้ออกเสียง 'ต๋า' กวางตุ้งอ่าน 'ไต๋' จีนแคะยังคงอ่านออกเสียง 'ไท, หรือ ไท้.' อยู่ตามเดิม.

ประเทศเมืองไท' [ไท เป็นวิเศษของเมือง แปลว่า ใหญ่, ไท้, มหา.] ข้าพเจ้าเห็นว่าในครั้งกระนั้นความรุ่งเรืองของตระกูลเมือง ซึ่งสามารถรวบรวมอาณาเขตต์เป็นประเทศขึ้นได้ คงจะฟุ้งเฟื่องกระเดื่องยศ ปรากฏลือนามทั่วไป และวงศ์ตระกูลเมืองนี้ครองประเทศน่านเจ้าอยู่ถึง ๒๕๐ ปีเศษ ประชาราษฎร์แห่งน่านเจ้าน่าจะถูกเรียกว่า ไทหรือไท้ เพราะเป็นคนของประเทศเมืองไท [หรือไทเมือง อย่างจีนเรียก] อันว่า สมญาใด ๆ ที่ประชาราษฎร์น่านเจ้าเคยถูกเรียกแต่ก่อน หรือตนเองเคยสำคัญเรียกตนเองอย่างแต่ก่อน คงตกต่ำไม่เรียกกัน หันมานิยมเรียก ไท—ไท้ นี้, อาจเป็นมูลให้เรียกชาติว่า ไท มาแต่ครั้งนั้น 'ไทย.' มีตัวพยัญชนะ 'ย' การันต์เป็นนามเขียนใช้ภายหลัง พบในหนังสือเก่าเขียน 'ไท.' ไม่มี 'ย' การันต์.

สำเนียงจีนที่เรียกในหนังสือเล่มนี้ คำใด ๆ ที่ไทคุ้นเคยเรียกอยู่แล้ว คงใช้ไปตามเดิม คำใดที่ยังไม่สู้คุ้นดี ได้เขียนเรียกตามเสียงของไทอาศัยเสียงจีนหลวงเป็นหลัก และมีอักษรจีนกำกับไว้ในบัญชีคำนั้นแล้ว.

หนังสือวิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิมนี้ ได้อิงและอาศัยหนังสือต่าง ๆ เป็นแนวช่วยวิเคราะห์ ฉะเพาะที่ถูกใช้มากควรได้รับความขอบคุณ คือ.

๑. เรื่องพงศาวดารโยนก ของ ท่านพระยาประชากิจกรจักร

(แช่ม บุนนาค)

๒. หนังสือตำนานน่านเจ้า ฉะบับชะเลยศักดิ์ ของนายยาง เจน สกุลเซงงัน ชาวเมืองเชียงตู้ ในมณฑลเสฉวน สมัยวงศ์เหมงเป็นผู้เรียบเรียง และนายภูวาย สกุลเสียนมั้น ชาวเมืองวูลิงในมณฑลฮูนาน สมัยวงศ์ตาฉิ่ง (ไต้เชง) เป็นผู้สอบแก้ไข. 南詔野史 ซึ่ง ม.Camille Sainson. Vice Consul de France A Ho-k'eon. ได้จัดแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส.

๓. หนังสือเลียดก๊ก และหนังสือสามก๊ก.

๔. หนังสือหลักไทย ของ ท่านรองอำมาตย์โท สง่า กาญจนาคพันธุ์.

๕. 歷代州域形勢通論

๖. พจนานุกรมจีนเป็นอังกฤษ ของศาสตราจารย์ Herbert A.Giles.

๗. A Sketch of Chinese History ของ ท่าน F.L. Hawks Pott,

ประภาศิริ.

กรุงเทพ ฯ ๑ มีนาคม ๒๔๗๘

วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม

บทนำ

'ไทเป็นพวกมงคลสาขาหนึ่ง และจีนก็เป็นพวกมงคลเหมือนกัน แต่เป็นอีกสาขาหนึ่ง'

มีคำอธิบายว่า เมื่อ ๖,๐๐๐ ปีมาแล้ว จีนเร่ร่อนอยู่ตามชายทะเลสาปคัสเปี้ยน มีอาชีพอย่างจราจรเที่ยวไป แต่ไทได้ตั้งหลักฐานเป็นบ้านเป็นเมืองลงณลุ่มน้ำเหลือง 'หว่าง-ห่อ' และลุ่มน้ำ 'อฺย่าง—จื่อ' แล้วภายหลังจีนจึงมาตั้งมั่นที่ดินแดนลำน้ำ 'ไอฺว่' ซึ่งเป็นสาขาแม่น้ำเหลืองราว ๕,๐๐๐ ปีมานี้

อาณาจักรไทครั้งนั้นแบ่งเป็น ๒ นคร มีนาม นครลุง เป็นธานีฝ่ายเหนือ ตั้งอยู่ตอนต้นน้ำเหลือง 'หว่าง—ห่อ' นครปาเป็นธานีฝ่ายใต้ ตั้งอยู่ภาคเหนือของมณฑลเสฉวนบัดนี้ ประชาชนธานีทั้งสองในครั้งนั้น มีนาม อ้ายลาว หรือมุง นามอ้ายลาวเป็นคำใช้เรียกตนเอง มุงเป็นคำที่ชาติอื่นเรียก เช่นไทสยาม เรียกตนเองว่า 'ไท' ชาติอื่นเรียก 'สยาม'

สมัยนครปายุคโบราณประวัติ ก่อนพุทธกาล ๔,๕๐๐ ปี ถึงพุทธศักราช ๒๐๕ อาณาจักรของไทมุงตั้งอยู่ในดินแดนจีนที่เป็น

ภาคเหนือ ตลอดมาถึงภาคตะวันตกแห่งมณฑลเสฉวนบัดนี้ อนุมานพรมแดนไทกับจีนในยุคโบราณ ติดต่อกันระหว่างแนวเขตต์มณฑลกังซก เสฉวน ฮูเป อันฮุย = คือดินแดนในลุ่มน้ำเหลืองตอนปลายเหนือมณฑลที่ออกนามมาแล้วเป็นของจีน ส่วนดินแดนลุ่มน้ำเหลืองตอนต้น กับในลุ่มน้ำอุย่าง—จื๊อ อันเป็นห้องที่มณฑลซึ่งออกนามแล้ว ตลอดลงไปข้างใต้เป็นของไท หรืออาณาจักรไทในสมัยดึกดำบรรพ์นั้น ตั้งอยู่ในประเทศจีนบัดนี้ คือเขตต์ตั้งแต่ลุ่มน้ำเหลืองลงมาตลอดมณฑลกุยจิว ฮูนาน เกียงซี และฟูเกียน[๑]

ผู้ฟังจักเข้าใจอย่างไร เมื่อได้ความดังกล่าวมาแต่ต้นนั้น ไทเป็นพวกมงคลสาขาหนึ่ง และจีนเป็นพวกมงคลอีกสาขาหนึ่ง หรือว่า ทั้งสองจักเป็นสาขาเดียวกันหรืออย่างไร โปรดกำหนดเป็นข้อสังเกตต่อไป

---

๑ ข้อความในบทนำที่กล่าวมาแต่ต้นถึงเพียงนี้ มีในหนังสือหลักไทย์ เป็นหนังสือเรียบเรียงประกวดรับพระราชทานรางวัลในรัชชกาลที่ ๗ ประกาศโดยราชบัณฑิตยสภา เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑ หนังสือนั้นได้ข้อความประวัติศาสตรมาจากหนังสือต่าง ๆ คือ ;—

พระราชนิพนธ์ รัชชกาลที่ ๔, ที่ ๕, ที่ ๖.

พระนิพนธ์ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, กรมพระนราธิปประพันธพงศ์, กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์, พระองค์เจ้าธานีนิวัตติ.

นิพนธ์ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี, พระยาประชากิจกรจักร, พระยาอาหารบริรักษ์, กรมตำรากระทรวงธรรมการ, กระทรวงกลาโหม, โรงพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์.

แลจากหนังสือ ของ :— Professor G Coedes, Sir M. Monier—Williams, Sir Charles Eliot, Dr. H.E. Helmolt, Vincent A Smith, E.J. Rapson, W.C. Dodd.

บทวิเคราะห์ ก. ตำนานจีน

ตำนานต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าพงศาวดารนั้น รจนาขึ้นด้วยมีมติต่าง ๆ กัน จีนเริ่มต้นกล่าวตำนานด้วยการสร้าง คือสร้างโลก สร้างมนุษย์ สร้างวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ เช่นเดียวกับตำนานของอินเดีย ผิดกว่าตำนานอื่น ซึ่งกล่าวรับช่วงกันและกัน เช่นอ้างว่า ต้นวงศ์กษัตริย์เป็นบุตรหลาน เป็นโคตรเดียวกับพระเจ้ามคธราษฎร เป็นโคตรวงศ์เนื่องจากพระเจ้าโศกราชเป็นต้น

มีข้อประหลาดอยู่ประการหนึ่ง ที่จีนกับอินเดียมีมติในทางเขียนตำนาน กล่าวถึงชาติภูมิคล้ายคลึงกัน และกล่าวถึงภูมิธรรมก็ว่ามังเกิดต่อมาในกาลสมัยเดียวกัน คือฝ่ายอินเดียนั้น มังเกิดมีภูมิธรรมมาแล้วก่อนพุทธกาล ต่อมาก็สมัยพระพุทธเจ้า สมณโคดม ฝ่ายจีนว่าเกิดมีภูมิธรรมสมัยเล่าจื๊อ ต่อไปก็ขงจื๊อ ซึ่งเป็นสมัยเดียวกับพระพุทธเจ้านั้น

จีนกล่าวถึงชาติภูมิว่า ผู้สร้างคือ พานกู้ (๑) เมื่อสร้างโลก

---

(๑) พานคำนี้ เสฐียรโกเศศและนาคประทีปว่า คล้ายคำว่าแผน ซึ่งแปลว่า พรหมผู้สร้าง ในภาษาไทโบราณ ดูเรื่องพรหมของเสฐียรโกเศศและนาคประทีป ในหนังสือมหาวิทยาลัย ฉะบับ ๖ เล่มที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๔๗๗

แล้ว หลงโลกอยู่ ๑๘,๐๐๐ ปี ต่อนั้นมาไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ ปี จึงเกิดผู้ปกครองมีหัวหน้ามนุษย์ขึ้น เรียก สามเจ้า "สาน อว่าง หรือ ซำอ๊วง" ชื่อ เจ้าฟ้า, เจ้าหล้า, เจ้าคน. แต่ละตนมีอายุกำหนดด้วย ๑๘,๐๐๐ ปีทั้งนั้น แล้วจึงถึงกษัตริย์ "ฟูฮี" ว่าครองราษฎรเมื่อก่อนพุทธกาล ๒๓๐៩ ปี แต่บางแห่งว่าก่อนพุทธกาล ๒๔๑๐ ปี สมัยยุคนี้จีนเรียก ห้ากษัตริย์ "วู้ตี้" หรือ "หงอเต้" สิ้นวงศ์เมื่อก่อนพุทธกาล ๑๖๖๒ ปี ต่อไปนี้ก็ถึงสมัยสามวงศ์กษัตริย์ "สานไต้" คือกษัตริย์วงศ์เหีย ๑ วงศ์ย่าง ๑ วงศ์จิว ๑

ตำนานจีนวงศ์จิวต่อวงศ์ย่าง ได้ความว่า รวบรวมแต่งขึ้นในเวลาไม่สู้นานนัก คือเมื่อพระเจ้ายินจงฮ่องเต้ กษัตริย์วงศ์ซองระหว่าง พ.ศ. ๑๕๖๖ - ๑๗๐๗ เสร็จศึกทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและศึกทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว พระองค์ได้ทรงจัดให้เผยแผ่การศึกษา สั่งสอนทั่วทั้งประเทศ ผลของการศึกษาในครั้งนั้น ได้ ซือ-ม้า-กวง นักอักษรศาสตร์ตัวเยี่ยมเป็นผู้รจนาตำนานจีน เริ่มแต่กษัตริย์วงศ์จิว ถึงสมัยห้าวงศ์ "วู้ไต้" หรือ "หงอโต้" คือถึงสมัยกษัตริย์วงศ์ซองนั้น

ตำนานจีนที่มีเรื่องราวควรเชื่อได้ กล่าวกันว่า ตั้งแต่สมัยกษัตริย์วงศ์จิวตอนกลาง คือตำนานที่ซือ-ม้า-กวงรจนานั้น สมัยเหนือนั้นขึ้นไป โดยมากเป็นนิยายและอย่างเล่าสืบกันมา หนัง

สือห้องสินที่เราแปลขึ้นนั้น เป็นเรื่องในสมัย "สานได้" ต่อจากกษัตริย์วงศ์เหีย คือในสมัยกษัตริย์วงศ์ฮ่าง และต่อจากนั้นก็ถึงกษัตริย์วงศ์จิว กษัตริย์วงศ์จิวเสวยราชย์เริ่มแต่ก่อนพุทธกาล ๕๗๙ ปี ถึง พ.ศ. ๒๘๘

ข. แผนที่พระเจ้าอู๊เต้และพรมแดน

ในเรื่องอาณาเขตต์ของจีน ตำนานจีนกล่าวว่า พระเจ้าอู๊เต้ เป็นปฐมกษัตริย์วงศ์เหีย และเป็นผู้แรกให้สำรวจอาณาเขตต์ ทำแผนที่ แผนที่ฉะบับที่สำรวจทำขึ้นนี้ เรียกแผนที่ 'อู๊ก้อง กิวเจี๋ยว' แปลว่า 'แผนที่ส่วยเก้าแคว้นของอู๊' กษัตริย์องค์นี้ เสวยราชย์ก่อนพุทธกาล ๑๖๖๒ ปี วงศ์เหียสิ้นสุดลงเมื่อก่อน พุทธกาล ๑๒๒๓ ปี (คำว่า 'เหีย' นั้น ปรากฏในภาษาไทยมาแล้ว เป็น 'เห้' บ้าง 'เฮีย' บ้าง 'แฮ่' บ้าง 'แฮ' บ้าง)

แผนที่ส่วยเก้าแคว้นของอู๊นั้น เมืองหลวงตั้งณแคว้น (๑) กี่,[๑] มีแคว้นต่าง ๆ อีก ๘ แคว้น แต่ที่รู้เขตต์แดนชัดเจน แล้ว ๔ แคว้น คือ (๒) ชิง, (๓) เอียน, (๔) ฉู, (๕) อุยี่, แคว้นที่ยังรู้เขตต์แดนไม่ชัดอีก ๔ แคว้น คือ (๖) อุย่ง, (๗) เหลียง, (๘) กิง, (๙) อุย่าง: ที่ว่ารู้เขตต์ยังไม่ชัดเพราะ แผนที่กำหนดแต่ด้านที่ติดต่อกับจีน ส่วนเบื้องปลายออกไปไม่ จำกัดเขตต์[๒]

อาณาเขตต์จีนในสมัยสานไต๋ ค่อยละเอียดถี่ถ้วนสักเล็ก น้อย ถึงสมัยชุนชิวเลียดก๊กยิ่งชัดเจนขึ้น สมัยเจี๋ยนโกวะ

---

๑ เมืองหลวงเวลานั้นตั้งอยู่ที่ปักกิ่งหรือไปปิงเดี๋ยวนี้

๒ ดูแผนที่หมายเลข ๑

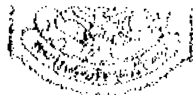
หรือเจียนก๊ก คือ สมัยวงศ์จิวครั้งเจ้าครองแคว้นต่าง ๆ รบพุ่งแย่งกันเป็นใหญ่ ระหว่างพุทธศักราช ๒๘๘ ไปหาก่อนพุทธกาล ๒๐๐ ปีนั้น อาณาเขตต์ของจีนยังไม่ขยายไปถึงทะเลหลวงฝ่ายใต้ มณฑลฮกเกี้ยน, มณฑลกวางตุ้ง, มณฑลกวางไซ, มณฑลกุยจิว, และมณฑลยุนนาน ๕ มณฑลของจีนบัดนี้ เป็นดินแดนอยู่ภายนอกแผนที่ และจีนรู้จักในครั้งกระนั้น รู้จักในนาม หมันเหยาะ, เปอะอูต, และขึ่นม่าน[๑] นามแรกเป็นเขตต์มณฑลฮกเกี้ยน, นามที่สองเป็นเขตต์มณฑลกวางตุ้ง และมณฑลกวางไซ, นามที่สามเป็นเขตต์มณฑลกุยจิวและมณฑลยุนนาน

แผนที่สมัยเจียนโกวะต่างกว่าแผนที่พระเจ้าอู๋เต้ คือ แคว้นอยู่กับแคว้นเหลียงได้รวมกันแล้วเป็นแคว้นจิ้น และแคว้นกิงกับแคว้นอย่างได้รวมกันแล้วเป็นแคว้นฌ้อ อาณาเขตต์สมัยนี้มี ๑๑ แคว้น ถ้าแบ่งเป็น ๓ ส่วนเท่ากัน ส่วน ๑ เป็นของจิ้น ส่วน ๑ เป็นของฌ้อ อีกส่วน ๑ เป็นฝ่ายจิวเมืองหลวงกับ ๘ แคว้นรวมกัน[๒]

การแย่งชิงกันเป็นใหญ่ในสมัยนั้น แคว้นที่สำคัญ คือ ลู้, ไงว่, ฉี, จิ๋น, ฌ้อและจิ้น แคว้นที่สำคัญยิ่ง คือ ฌ้อกับจิ้น เพราะทั้ง ๒ แคว้นมีอาณาเขตต์กว้างขวาง และมีรี้พลสะเบียงอาหารบริบูรณ์เสมอกัน ซึ่งยิ่งกว่าแคว้นอื่น ๆ เมื่อจิ้นปราบฌ้อราบคาบ

---

๑ ดูแผนที่หมายเลข ๒/2 ๒ ดูแผนที่หมายเลข ๓

ลงไปแล้ว อีก ๙ แคว้นฝ่ายจิวเมืองหลวงไม่ต้องลงแรงเท่าใด จิ้นได้อาณาจักรทั้งหมด ๑๑ แคว้นเมื่อพุทธศักราช ๒๘๘ แผ่อานุภาพไปยังดินแดน หมันเหยาะและเปอะอูต คือ มณฑลฮกเกี้ยน มณฑลกวางตุ้ง มณฑลกวางไซ ตลอดจนญวนตังเกี๋ยบัดนี้ และมีนามประเทศว่าจิ้น แต่เรารู้เพี้ยนเป็นจีน[๑]

ส่วนมณฑลกุยจิว มณฑลยุนนานบัดนี้ ในครั้งจิ้นคงอยู่นอกเขตต์ จิ้นรู้จักดินแดนทั้ง ๒ ในนาม 'ขึ้นม่าน' แปลว่า 'ฝูงงูใหญ่' (นาคกระมัง และแคว้นลานช้างในตำนานตอนต้น ๆ ของแคว้นลานนามีเรื่องนาคพันธ์เป็นต้น ที่ชอบกล่าวถึงเรื่องนาคบ่อย ๆ)

เมื่อพิจารณาแผนที่สมัยกษัตริย์วงศ์จิ้น จักเห็นชายอาณาเขตต์ฝ่ายตะวันตก ระหว่างแต่เหนือถึงใต้ คือแต่กำแพงใหญ่ทิศเหนือจดถึงฝั่งทะเลหลวงทิศใต้ มีเมืองหล่งซี เมืองจกเมืองปา และดินแดนพวกอูตตั้งเรียงรายเป็นลำดับตลอดชายอาณาเขตต์นั้น และภายนอกเขตต์นั้นออกไป มีชาติเกียงต่อทางทิศพายัพ มีชาติม่านต่อทางทิศหรดี มีชาติตี๋ต่อทางทิศตะวันตก

เมืองหล่งซีนั้นเมื่อครั้งสามก๊ก ผู้แปลตำนานสามก๊กเป็นภาษาไทย เรียกเมืองหล่งเส แม่ทัพของประเทศจก คือแม่ทัพ

---

๑ ดูแผนที่หมายเลข ๕

ของพระเจ้าเล่าเสี้ยน (ลูกพระเจ้าเล่าปี่) ชื่อเกียงอุย นำทหาร ๘๐,๐๐๐ ไปตั้งกองทำนาอยู่ที่นั่น เมื่อครั้งกษัตริย์วงศ์ถัง พ. ศ. ๑๑๗๒ ได้ยกเมืองหล่งซีขึ้นเป็นแคว้น คือ จังหวัดใหญ่ เรียก หล่งเหยา. และเมื่อพระภิกษุฟาเหียนไปสืบพุทธศาสนาเมืองอินเดีย เดินทางออกจากเมืองหลวงเชียงอาญได้ผ่านจังหวัดนี้ก่อน ฝรั่งเขียนเป็นอักษรโรมันว่า Lung-yu หรือ Lan-chow ตั้งอยู่เบื้องทิศตะวันออกแห่งหนองใหญ่ ทะเลสาป 'ซี—อ่วาง—มู้' เดี๋ยวนี้เรียก ชิงฮ้าย 'หล่งซี' หล่งเส' เสียงเรียกคล้าย 'หนองแส' แต่นักประวัติศาสตร์ไทยชี้เอาเมือง ตาลีฟูในเขตต์รัฐน่านเจ้าซึ่งเป็นมณฑลยุนนานบัดนี้ว่าเป็น 'หนองแส' เพราะมีหนองใหญ่ 'เออรฮ้าย' และทิศใต้แห่งหนองนั้น มีแคว้นตระกูลเมือง คือ เจ้า 'ม่งเส' โดยกำหนดสำเนียง ม่งเส เป็นหนองแส.

เมืองจกหรือประเทศจก คือมณฑลเสฉวนของจีนบัดนี้ สมัยสามก๊ก พ. ศ. ๗๖๓ ยังคงเรียก 'จก' ภายหลังจึงเรียก ซีฉวนหรือเสฉวน ครั้งสมัยสามก๊ก เล่าปี่ตั้งตัวเป็นเจ้าที่เมืองนี้ และเพราะเล่าปี่เป็นเชื้อกษัตริย์วงศ์ฮั่น ครั้นเป็นเจ้าประชาราษฎรจึงขนานพระนามวงศ์ว่า จกฮั่น จกเป็นชาติหนึ่งมีดินแดนระหว่างเมืองหล่งซี เมืองปา เมืองเกียง เมืองม่าน ในพงศาวดารเหนือกล่าวความไว้ตอนหนึ่งว่า ปู่เจ้าลาวจกลงมาจากแถนโดยเกรินเงิน สร้างเมืองลงใกล้น้ำแม่ละว้านัทธี (แม่น้ำ

สาย) ชื่อเมืองหิรัญเงินยาง คือ เมืองเชียงแสน และเป็นผู้มีชื่อร่วมงานตั้งจุลศักราชในปีกัดไก๊เอาปีกุนเป็นเอกศก ยามรุ่งแจ้งวันจันทร์ขึ้น ๒ ค่ำเดือนห้าเป็นกำหนด ตรงกับพุทธศักราช ๑๑๘๒ เวลานั้นเมืองหริภุญไชยและเมืองสุโขทัยมีอยู่แล้ว แต่มิได้ออกแก่กันและกัน ปู่เจ้าลาวจกผู้นี้น่าจะเป็นเชื้อนรบดีของชาติจก.

เมืองปา ปาเป็นชนชาติหนึ่งคู่กับจก มีดินแดนล้ำเข้าไปกลางประเทศจีนบัดนี้ จกอยู่ภายนอกทางทิศตะวันตก มักถูกจีนเรียก 'ปา - จก' ควบกัน หมายเป็นชื่อเดิมของเสฉวนในสมัยเจี๋ยนโกวะ ชาติปาอยู่ในระหว่างเมืองหล่งซี—เมืองจีน, เมืองฌ้อ, เมืองจก และขึ้นม่าน ชาติปามีดินแดนกว้างขวางเป็นชาติหนึ่งเหมือนกัน แต่อาภัพไม่ได้ชื่อเป็นเอกราชโดยลำพังเมื่อยังไม่ปรากฏชื่อในแผนที่จีน จีนเรียกดินแดนที่ชาติปาตั้งอยู่ว่า 'แดนผี' ครั้นปรากฏชื่อในแผนที่เมืองปาก็ถูกป้ายสีเป็นเขตต์ของจีนเสียแล้ว เมืองปานี้ตามตำนานเลียดก๊กว่าได้เคยรบกับฌ้อ และฌ้อต้องพ่ายแพ้ยับเยิน ครั้งเล่าปี่มาตั้งตัวเป็นเจ้าในเมืองจก ปาก็รวมอยู่ด้วย ได้ความเป็นเอกราชในครั้งนั้นเหมือนกัน แต่รวมอยู่ในนามประเทศจก

กลางแดนของปามีภูเขาลูกหนึ่งชื่อ 'ปาซาน' ครูจีนสอนภาษาแต้จิ๋วในเมืองไทคนหนึ่ง ได้อธิบายถึงชนบทบ้านนอก ว่าจีนเรียก 'ซัวปา' แลเรียกชาวชนบทว่า 'ซัวปานั้ง' เขียนเป็นตัว

หนังสือจีนอย่างเดียวกับ 'ปาซาน' ถ้าคำอธิบายนี้ถูกต้อง อันว่าชาติปาที่มีอยู่ในดินแดนนั้น น่าจะถูกเหยียดให้เป็นคนเขาคนดอย จึ่งได้มีมติแก่ครูจีนและนำมาอธิบายให้ศิษย์ฟังดั่งนั้น อนึ่งในหนังสือสามก๊กภาษาไทมีชื่อ 'ปาตง ปาเส' คือปาตะวันออก ปาตะวันตกก็เป็นชื่อเมืองของชาติปานี้.

ชนชาติอูต ตั้งอยู่ฝ่ายทิศใต้ของปา เป็นชนชาติมีในมณฑลกวางไซ มณฑลกวางตุ้ง และมีในมณฑลกุยจิวบ้าง มณฑลยุนนานบ้าง ซึ่งเดิมมณฑลกวางตุ้งและกวางไซเรียกว่า อูตตุงและอูตไซ คำว่า อูต และ เหยาะ น่าจะมีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน ไทหมายความว่า ญวน คือ โยนก ฝ่ายจีนหมายความ เหยาะ คือ ญวน. หนังสือเลียดก๊กฉะบับภาษาไท ผู้แปลออกเสียงอ่าน 'อวด' แต่ญวนออกเสียงอ่าน 'เวียด' มณฑลฮกเกียน มณฑลกวางทั้งสองและประเทศญวน ถูกจีนเรียกเป็นอูต, เป็นอวด, เป็นเหยาะมาแต่ครั้งสมัยกษัตริย์วงศ์จิว.

ค. แม่น้ำไอว่ และเมืองจีน

นักประวัติศาสตร์ชี้เพื่อให้เข้าใจว่า เมื่อ ๖๐๐๐ ปีมาแล้ว ไทตั้งหลักฐานบ้านเมืองณะต้นลุ่มน้ำเหลือง 'หว่าง-ห่อ' ภายหลังนั้น ๑๐๐๐ ปี จีนจึ่งมาตั้งหลักฐานลงณลุ่มน้ำไอว่ คือเมื่อ ๕๐๐๐ ปีมานี้ และว่าจีนมาจากทะเลสาปคัสเปี่ยน.

ทางที่จีนมาจากทะเลสาปคัสเปี่ยน แล้วไปยังลุ่มน้ำไอว่นั้น โดยทางเดินจักต้องผ่านทะเลทรายโกบีข้ามลำน้ำเหลือง ซึ่งโอบลำแม่น้ำไอว่อยู่ชั้นนอก แล้วผ่าแซกชุมนุมพวกไทที่ว่าตั้งหลักฐานบ้านเมืองอยู่ก่อนแล้วตั้งพันปี บุกเลยพ้นเข้าไปอีกจึ่งถึงลำน้ำไอว่ [๑]

แม่น้ำไอว่นี้ เป็นที่ตั้งนครฮามเอี๋ยง คือเมืองเอกของแคว้นจีน ครั้นจีนอ๋องเจ้าแคว้นจีนได้เป็นฮ่องเต้ คือจีนซีฮ่องเต้ จึ่งยกเป็นเมืองหลวงของประเทศจีน และเคยเป็นเมืองหลวงของกษัตริย์วงศ์จีน ภายหลังต่อมาอีกเรียกเมืองเชียงอาญ. น้ำไอว่เป็นแม่น้ำซึ่งแยกออกมาจากแม่น้ำเหลือง หว่าง-ห่อ.

เมืองฮามเอี๋ยงนั้นมีประวัติว่า ครั้งแผ่นดินในเรื่องห้องสินบูเลี่ยม, ออกไล สองคนพี่น้องเป็นขุนนางในพระเจ้าติวอ๋อง

---

๑ ดูแผนที่หมายเลข ๔

เมื่อทั้งสองเห็นว่าพระเจ้าติวอ๋องจะแพ้ข้าศึก คือพระเจ้าบูอ๋อง [กษัตริย์ต้นวงศ์จิว] จึ่งลักตราหยกของพระเจ้าติวอ๋องไปถวายพระเจ้าบูอ๋อง เกียงจูแหยแม่ทัพพระเจ้าบูอ๋องไม่ชอบความประพฤติอกตัญญูจึ่งให้ฆ่า ยูเลี่ยม และออกไล เสียทั้ง ๒ คน.

ครั้นมาแผ่นดินพระเจ้าเฮาอ๋อง, เองหยู หลานยูเลี่ยมเข้าทำราชการในกรมม้า เองหยูปรนปรือม้าอ้วนพีมีความชอบ พระเจ้าเฮาอ๋อง จึ่งพระราชทานเมืองฮูหยงให้เองหยูเป็นเจ้าเมือง เปลี่ยนชื่อเสียใหม่เป็นเมืองจิ๋น [ภายหลัง 'จิ๋น' เป็นชื่อของแคว้น] แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นนครฮามเอี๋ยง เมื่อจิ๋นอ๋องผู้ครองแคว้นจิ๋นได้เป็นฮ่องเต้.

ฆ. อ้ายลาว และมุง

ระหว่างก่อนพุทธกาล ๔๕๐๐ ปี ถึง พุทธศักราช ๒๐๕ ที่กล่าวว่าไทในยุคนี้มีนามอ้ายลาวหรือมุง และมีอาณาจักรไทมุงนั้น เรื่องเหล่านี้ได้พบในตำนานน่านเจ้า ซึ่งชาวเสฉวนเป็นผู้เรียบเรียงครั้งกษัตริย์วงศ์เหม็งว่า ประชาราษฎรน่านเจ้าที่เรียก 'ม่าน' คือ 'งุอ้าย-ลาว' นั้น อยู่บริเวณที่ราบเขา 'กิ่วลง' ใต้เมืองยงเชียง ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำโขงกับแม่น้ำอิรวดี เหนือเขตต์พม่าบัดนี้ และในประเทศตังเกี๋ยก็มี อยู่ในบริเวณถันหาว, แง่อาน, และกวางไตร แต่เรียก 'อ้าย-ลาว' ไม่ใช่ 'งุอ้าย-ลาว'.

ในตำนานน่านเจ้าได้กล่าวต่อไปถึง 'เจ้าตระกูลเมือง' ว่าครั้งกษัตริย์วงศ์ถังนั้น เจ้าตระกูลเมืองได้เป็นใหญ่ในรัฐน่านเจ้า คำว่า 'เมือง' จีนเขียนเป็นหนังสือออกเสียงอ่าน 'โม้ง' [แปลว่าเด็กไม่เดียงษา, เขลา] และเสียง 'มง' ต้นพยางค์ คำว่า 'มงคล' หรือ 'มงโคเลียน' จีนก็เขียนด้วยหนังสือตัวนี้ นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกเขียน 'โม้ง' ของจีนเป็นอักษรโรมันว่า Mong และรับรองยืนยันว่าไทสยามอ่านออกเสียงเมือง Muang ฉะนั้น, นาม 'มุง' ที่ว่าเป็นนาม 'ไท' ถ้าหมายตรงกับ 'โม้ง' ของจีน มุงก็คือ Mong และ 'เมือง' ของไทสยามนี้เอง อนึ่งจีนเรียกชาติมงคล

หรือมงโคเลียนว่า โม๊ง-กู๊. แปลตามตัวหนังสือว่า 'โม๊ง-เก่า' [กู๊ แปลว่า เก่า] จึ่งชวนให้คิดไปในคติที่ว่า 'ไทเป็นมงคลสาขาหนึ่ง.' ด้วยเหตุไทเป็นมงคลกระมัง จึ่งถูกเรียกสืบต่อมาว่า 'มุง-โม๊ง-เมือง' สำเนียงเรียกหากเพี้ยนไปตามเสียงของชนต่างถิ่นเท่านั้น.

ตำนานน่านเจ้าเล่าถึงตระกูลเมืองต่อไปว่า พวกม่านเรียกผู้เป็นใหญ่เหนือตนว่า 'เจ้า' มีเจ้าอยู่ ๖ ตน ครองดินแดนตนละแคว้น ๖ แคว้น เจ้าตระกูลเมืองมีอำนาจกว่าตระกูลอื่น ชิงได้แคว้นทั้ง ๕ เป็นของตน รวมเป็นประเทศขึ้น เรียกตามเสียงจีนว่า ไท-โม๊ง-โกวะ แปลตามตัวหนังสือจีนว่า 'ประเทศเมืองไท' จีนได้พบความรุ่งเรืองความแกล้วกล้าสามารถของประเทศเมืองไทเมื่อระหว่างพุทธศักราช ๑๑๖๑-๑๓๗๐ ซึ่งเป็นเวลาห่างไกลกันกับที่กล่าวไว้ข้างต้น นับจำนวนแต่ ๑๐๐๐ ถึง ๕๐๐๐ ปี.

ง. นครลุง นครปา และอาณาจักร

นครลุงนครปาและอาณาจักรมีหรือไม่ ถ้ามีๆ อยู่ที่ไหน และจีนมีดินแดนตั้งอยู่ส่วนใด ไทอยู่ส่วนใด ด้วยเหตุใดจึงว่า นครลุงนครปาเป็นชาติของไท.

เมื่อพิเคราะห์แผนที่ครั้งพระเจ้าอู้เต้ คือเมื่อ ๑๖๖๒ ปีก่อนพุทธกาล ไม่ปรากฏมีนครลุงนครปาอยู่ในนั้น แต่มีในแผนที่จีนสมัยกษัตริย์วงศ์ต่อไป ถ้าจักเกณฑ์ให้อยู่ในแผนที่ฉะบับนี้ นครลุงน่าจะตั้งอยู่ปลายหรือภายนอกเขตต์แคว้นอุ่ยง และนครปาน่าจะตั้งอยู่ปลายหรือภายนอกเขตต์แคว้นเหลียง[๑] นี้เป็นข้อสังเกตอันหนึ่ง คือนครลุงนครปาถ้ามีแล้วในครั้งกระนั้น ไทกับจีนจะต่างอยู่กันคนละมุมแดน หาได้อยู่ติดต่อกันไม่ ที่กล่าวได้ถึงนครลุงและนครปาดังกล่าวแล้ว ด้วยเข้าใจว่า นครลุงคือเมืองที่จีนเขียนเป็นหนังสือ 蠻 และนครปา คือเมืองที่จีนเขียนเป็นหนังสือ 巴

ครั้งสมัยสามวงศ์คือ สานไต้[๒] จักเห็นที่ตั้งนครลุงและนครปาอยู่นอกแผนที่เขตต์แดนจีน และถูกเรียกที่ตั้งนครปาเป็น 'แดนผี' และแผนที่สมัยกษัตริย์วงศ์จิ๋น ซึ่งเป็นเจ้าประเทศจีน

---

๑ ดูแผนที่หมายเลข ๓ ๒ ดูแผนที่หมายเลข ๒/1

ทั้งหมด ปรากฏนครลุงกับนครปาตั้งอยู่ชายอาณาเขตต์ ซึ่งเป็นเขตต์เดิมของจีน[๑]

ในแผนที่อู๊ก้องกิวเจียว กำหนดเรียกท้องที่แถวบริเวณที่ตั้งนครลุงว่า เฉะจี้ และ ไซหยง ในแผนที่สมัยชุนชิวเลียดก๊ก[๒] กำหนดเรียกท้องที่แถวบริเวณที่ตั้งนครลุงว่า เคียงหยง, กาวเอียน, และตี่ แผนที่สมัยนี้ เมืองปาได้เป็นเมืองในอาณาจักรของจีนแล้ว นอกแผนที่จีนออกไปมีพวกขื่นม่านทางทิศใต้และหรดีของเมืองปา และมีพวกจกทางทิศตะวันตก ต่อจากนี้ก็เป็นสมัยเจียนโกวะ ดูอธิบายในบทวิเคราะห์แผนที่พระเจ้าอู๊เต้และพรมแดนนั้น

ถ้านครลุงและนครปา ๒ ธานีนี้ เป็นอาณาจักรเดิมของไท อาณาจักรนี้อาจมีได้ในสมัยกษัตริย์วงศ์เหีย ระหว่าง ๑๗๐๐ ถึง ๑๒๐๐ ปีก่อนพุทธกาล หรือก่อนแต่นั้นขึ้นไป เพราะภายหลังแต่นั้นมา นครลุงและนครปาอยู่ในแคว้นจีน จีนอ๋องเป็นเจ้าแคว้นนั้น และจีนอ๋องตั้งเมืองเอกแห่งแคว้นลงในท่ามกลางระหว่าง ๒ ธานีนี้ คือตั้งที่เมืองฮูหยง ซึ่งภายหลังเป็นเมืองฮามเอียง และเมืองเชียงอาญ.

---

๑ ดูแผนที่หมายเลข ๓ และ ๔ ๒ ดูแผนที่หมายเลข ๒/2

ประวัติน่านเจ้าเมืองไท

ประเทศน่านเจ้า คือมณฑลยุนนาน, มณฑลกุยจิว, และส่วนหนึ่งของมณฑลเสฉวน, ส่วนหนึ่งของมณฑลกวางไซ, ซึ่งอยู่ในประเทศจีนบัดนี้ ตำนานของน่านเจ้า เป็นตำนานกล่าวรับช่วงจากตำนานอื่น คือกล่าวถึงวงศ์ผู้ครองประเทศว่า มาจากมคธราษฎร์ แต่ฝ่ายจีนรับรองว่า ได้รู้จักประเทศน่านเจ้ามาแต่สมัยกษัตริย์วงศ์จิว ก่อนพุทธกาล ๕๗๘ ปี แต่รู้จักในนาม สาน–สาน–โกวะ (เสียงใกล้กับคำว่า Shan)

เมื่อสมัยกษัตริย์วงศ์จีน ระหว่างพุทธศักราช ๒๘๘ – ๓๓๖ แม่ทัพเมืองฌ้อได้เข้ามาแย่งดินแดนตั้งตัวเป็นเจ้า เรียกประเทศว่า แถน หรือ เถียน. อีกครั้งหนึ่งในสมัยสามก๊ก ระหว่าง พ.ศ. ๗๐๐–๘๐๐ จูกัดเหลียง คือ ขงเบ้ง แม่ทัพประเทศจกมาปราบเบ้งเฮก เมื่อราบเรียบร้อยแล้ว ตั้งนงเยาวนเป็นเจ้าประเทศ เรียกว่า ประเทศเกียนนิง และให้นงเยาวนมีนามสกุล "จาง" อย่างจีน. ประเทศน่านเจ้าเคยเป็นมิตรและเป็นศัตรูกับจีนโดยยุคโดยสมัยเป็นลำดับมา ที่สุดตกเป็นอาณาจักรของกษัตริย์จีนวงศ์หงวน ระหว่าง พ.ศ. ๑๘๒๒ - ๑๙๑๑ จนบัดนี้ ลำดับนามรัฐน่านเจ้าที่จีนรู้จักดังต่อไปนี้.

๑. สมัยกษัตริย์วงศ์จิว ระหว่างก่อนพุทธกาล ๕๗๙ ปีถึง พ.ศ. ๒๘๘ จีนรู้จักประเทศน่านเจ้า ๓ ชื่อ

(๑) สาน - สาน - โกฺวะ

(๒) เปะหฺง่าย โกฺวะ [ผาใย] เคยเรียกในหนังสือที่แต่งกล่าวด้วยเรื่องเมืองไทว่า เพงาย ก็มี เป๊งาย ก็มี แปลว่า หินขาว.

(๓) ขวัญมิ โกฺวะ

๒. สมัยเจี๋ยนโกฺวะ จีนรู้จักประเทศน่านเจ้าในชื่อ

(๔) แถน หรือ เถียนโกฺวะ

๓. สมัยกษัตริย์วงศ์ฮั่น ระหว่าง พ.ศ. ๓๓๗ - ๘๐๗ จีนรู้จักประเทศน่านเจ้า ๓ ชื่อ

(๕) แคว้น อี๊

(๖) เปะจื๋อ [ผาซื่อ] โกฺวะ

(๗) เกียนนิงโกฺวะ

๔. สมัยห้าวงศ์กษัตริย์ วู้ไต๋ หรือ หงอโต้ ระหว่าง พ.ศ. ๘๐๘ - ๑๑๓๒ จีนรู้จักในชื่อ

(๘) แคว้นนิง

๕. สมัยกษัตริย์วงศ์สุย จีนรู้จักในชื่อ

(๙) แคว้นขวัญ

๖. สมัยกษัตริย์วงศ์ถัง ระหว่าง พ.ศ. ๑๑๖๑ - ๑๔๐๖ จีนรู้จักประเทศน่านเจ้า ๓ ชื่อ

(๑๐) นานนิง

(๑๑) หกเจ้า ไทเมือง [หรือเมืองไท]

(๑๒) จังหวัด สานสาน

๗. สมัยกษัตริย์วงศ์ซอง (ใต้ ระหว่าง พ.ศ. ๑๕๐๓ - ๑๘๒๑ รู้จักในชื่อ

(๑๓) น่านเจ้า

๘. สมัยกษัตริย์วงศ์หงวน (วงศ์ตาด) ระหว่าง พ.ศ. ๑๘๒๒ - ๑๙๑๑ รู้จักในชื่อ

(๑๔) จงคิง

กำเนิดประชาราษฎรน่านเจ้า

มีเรื่องเล่ากันมาว่า ม่านชาว งอ้าย-ลาว ผู้หนึ่งชื่อเมือง เกี๋ยตก ไปหาปลาที่ทะเลสาบอีล่อ แล้วจมน้ำตาย นางสายีหรือ สาหู ผู้เป็นภรรยาไปร้องไห้คร่ำครวญอยู่ริมน้ำนั้น มีขอนไม้ลอยน้ำมากระแทกตัวนาง เป็นเหตุให้นางตั้งครรภ์คลอดบุตร ๑๐ คน เมื่อนางพาบุตรไปที่ทะเลสาบนั้นอีก ขอนไม้นั้นกลายเป็นมังกร ร้องถามว่า ลูกข้าอยู่ไหน ? เด็ก ๙ คนตกใจวิ่งหนี แต่คนสุดท้อง คือคนที่ ๑๐ ไม่กลัว ขึ้นขี่หลังมังกร และมังกรเลียหลังเด็กนั้น ภาษาม่าน หลังว่า กิ่ว และนั่งว่า ลง. เด็กคนนั้นจึงชื่อ "กิ่วลง"

ที่เชิงเขา งอ้าย-ลาว มีหญิงคนหนึ่งชื่อ หนูพีสี มีลูกสาว ๑๐ คน กิ่วลง และพี่ชายทั้ง ๙ ได้ลูกสาวหนูพีสีเป็นภรรยา เกิดบุตรและสืบวงศ์วานเป็นต้นตระกูลพวกแซ่ ๑ ตง ๒ โห่ง ๓ ตวัน ๔ ซี ๕ ห้อ ๖ อว้าง ๗ จาง ๘ อย่าง ๙ ลี ๑๐ จาว. พวกเหล่านี้ทั้งหมดสักหาหมึกเป็นตัวรูปช้าง รูปมังกร นุ่งผ้ามีชายกระเบนห้อยข้างหลัง

เมื่อทั้ง ๑๐ ตระกูลมีลูกหลานคับคั่งมากมาย ได้พากันไปอยู่บริเวณที่ราบณเขากิ่วลง ริมแม่น้ำสายหนึ่ง แล้วแตกสาขาเครือญาติออกเป็น ๓๙ ชนบท.

โคตรชาติน่านเจ้า

พระราชาแห่งมคธราษฎรทรงพระนามอโศกราช หรือ เพี้ยว ชูตี้ ได้นางเขียนเมืองควายเป็นมเหสี มีโอรสชื่อ ตี้เมืองชู เจ้าองค์นี้มีบุตร ๙ คน.

คนที่ ๑ ชื่อ เมืองชูฟูหล้า เป็นต้นตระกูล ของพวกอยู่ตวันตกเฉียงใต้ ๑๖ แคว้นในน่านเจ้า.

คนที่ ๒ ชื่อ เมืองชูเตียน เป็นต้นตระกูลของพวกโท้ คือ ธิเบต.

คนที่ ๓ ชื่อ เมืองชูนา เป็นต้นตระกูลของฮั่น คือ จีน.

คนที่ ๔ ชื่อ เมืองชูชวน เป็นต้นตระกูลของพวกม่าน ฝ่ายตวันออก [คือ กุยจิ๋ว กวางไซ กวางตุ้ง]

คนที่ ๕ ชื่อ เมืองชูตก มีบุตร ๑๒ คน ๗ คนเป็นอรหันต์ อีก ๕ คนเป็นเมธี คือ ต้นตระกูลของพวกเมืองในน่านเจ้า.

คนที่ ๖ ชื่อ เมืองชูโถ เป็นต้นตระกูลของชาวประเทศหลังกา

คนที่ ๗ ชื่อ เมืองชูดิน เป็นต้นตระกูลของชาวประเทศญวนตังเกี๋ย.

คนที่ ๘ ชื่อ เมืองชูส่ง เป็นตระกูลของชินกะแห่งรัฐผาซื่อ

คนที่ ๙ ชื่อ เมืองชูสุ่ เป็นต้นตระกูลของพวกอยู่ขาว พวกน่านเจ้าภาคใต้ต่อกับลาว.

ผู้ที่ได้ครองรัฐน่านเจ้า มีนามโดยลำดับ ดั่งต่อไปนี้.

๑. เมืองชูส่ง เป็นต้นตระกูลของชินกะแห่งรัฐผาซื่อได้ครองรัฐ เมื่อมีนามว่า สานสานโกวะ แล้วสืบวงศ์ต่อไปถึงรัฐมีนาม ผาใย และ ขวัญมิ.

๒. จ้วงเกี่ยว เป็นแม่ทัพเมืองฌ้อ มาได้เมืองแถนเลยตั้งตัวเป็นเจ้า เรียกรัฐว่า แถน หรือ เถียน.

๓. ชินกะ เชื้อวงศ์เมืองชูส่ง ๆ นั้นว่าเป็นเชื้อสายพระเจ้าอโศกราช และชินกะเป็นเชื้อสายพระเจ้าสุทโธทนะด้วย เรียกรัฐที่ครองนั้นว่า ผาซื่อ.

๔. นงเยาวนเป็นเชื้อสายชินกะ นับแต่ชินกะมาเป็นชั้นที่ ๑๕ เมื่อขงเบ้งมาปราบยงคีและเบ้งเฮก ตั้งนงเยาวนเป็นผู้ครองรัฐมีนามรัฐว่า เกียนนิง และให้นงเยาวนมีแซ่อย่างจีนว่า 'จาง' สกุลแซ่จางได้ครองรัฐถึง ๓๒ ชั่วคน จึงถึงสมัยน่านเจ้าแบ่งรัฐออกเป็น ๖ แคว้น มีเจ้า ๖ ตนครองแคว้นละตน.

๕. สมัย ๖ เจ้า จางล้อจิ้นขิว สกุลจางชั้นที่ ๑๗ ได้รับยศฝ่ายทหารจากกษัตริย์จีนวงศ์ถัง ครั้นต่อมาเห็นเมืองสิห์นร เจ้าตระกูลเมืองแส (ม่งเส) มีบุญฤทธิประหลาด ก็ยกลูกสาวและมอบราชสมบัติให้ครองแทน.

๖. สิห์นรผู้นี้ว่ามีบุญหนักเป็นเจ้าตระกูลเมือง ได้จัดการสร้างบ้านเมืองและมีฝีมือรบพุ่งแข็งแรง ตั้งนามเมืองที่ตนครอง

ว่า เมืองไท่ คือ เมืองใหญ่ [หรือไทเมืองมหาเมือง] มีเชื้อวงศ์สืบต่อไปถึง ๒๕๕ ปี นามประเทศโด่งดังจีนรู้จักและทำให้มีชื่อไท และเมืองไทขึ้นในวงศ์นี้. แจงหมายสือเป็นกบฏสิ้นวงศ์ พ.ศ. ๑๔๔๕.

๗. แจงหมายสือ ปราบดาภิเศกเป็นเจ้าแห่งน่านเจ้าต่อไป ลูกชายผู้สืบวงศ์ในรัชชกาลที่ ๒ ขอลูกสาวกษัตริย์จีนวงศ์ฮั่น (ใต้) เวลานั้นตั้งประเทศอยู่มณฑลกวางตุง เป็นมเหสี พ.ศ. ๑๔๗๑ จาวสานแจงเป็นกบฏฆ่าและแย่งขึ้นครองประเทศ.

๘. จาวสานแจง ครองน่านเจ้าได้ ๑๐ เดือนถูกผู้คิดกบฏด้วยกันฆ่าตาย.

๙. ยางกันเจน ผู้ร่วมคิดกบฏกับจาวสานแจง เมื่อฆ่าสานแจงแล้ว ขึ้นครองประเทศแทน ครองได้ ๘ ปี ประพฤติตนโหดร้าย ตวันซื่อเพงชิงสมบัติได้ บังคับให้ยางกันเจนบวช นัยหนึ่งว่าสำเร็จโทษเสียภายหลัง.

๑๐. ตวันซื่อเพง เป็นเหล่ากอทหารวงศ์ตระกูลเมือง (คือวงศ์สีห์นร) ขึ้นครองประเทศ พ.ศ. ๑๔๘๐ สืบวงศ์ ๑๕๘ ปี เจ้าองค์สุดท้ายเหลวไหล ขุนนางเชิญข้าหลวงประจำเมืองสานสานขึ้นเป็นเจ้าเมือง พ.ศ. ๑๖๓๗.

๑๑. เก้าแสงไท ข้าหลวงประจำเมืองสานสานเป็นผู้ครองรัฐ ครองได้ ๒ ปีก็ตาย เมื่อจะตายสั่งให้คืนราชสมบัติแก่ตระกูล

ตวันตามเดิม.

๑๒. ตวันแจงส่วน น้องเจ้าผู้ครองรัฐตระกูลตวันองค์สุดท้ายที่ถูกถอด ได้ครองรัฐต่อไป ตั้งบุตรเก้าแสงไทเป็นอุปราช สืบวงศ์ได้ ๓๑๕ ปี ขึ้นแก่ชาติมงคล (หงวน) เมื่อ พ.ศ. ๑๘๐๓ รวมเป็น ๘ วงศ์ ไม่นับยงคีและเบ้งเฮก.

บัญชี คำ

ก.

ข.

ค.

ง.

จ.

เฮี้ย	๑๒	夏
แฮ	๑๒	夏
แฮ่	๑๒	夏